

JAHON MAMLAKATLARI TA'LIM TIZIMINING INTEGRATSIYALASHUVI

Guliston davlat pedagogika instituti pedagogika yo'nalishi 8.23-guruh talabasi

Bobonazarova Dildora Jo'rabek qizi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada jahon mamlakatlarida ta'lim tiziming integratsiyalashuvi, ta'lim tizimidagi o'zgarishlar va yangiliklar, xalqaro dasturlar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *ta'lim, tizim, integratsiya, zamonaviy, bahash, rivojlanish, soha, innovatsiyq, dastur, reyting.*

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimi har bir mamlakatning taraqqiyotini belgilovchi asosiy sohalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy dunyoda bilim va texnologiyalar tez yangilanayotgan bir paytda, ta'limda xalqaro integratsiya jarayoni tobora kuchaymoqda. Bu jarayon orqali turli mamlakatlar o'zaro tajriba almashib, o'quv dasturlarini uyg'unlashtirish, o'qitish uslublarini yangilash va raqamli texnologiyalarni joriy etish imkoniyatiga ega bo'layapti. Jahon miqyosida ta'lim sohasidagi integratsiya nafaqat bilim almashinuvi, balki global fuqarolik, barqaror rivojlanish va inson kapitalini shakllantirishga ham xizmat qilmoqda. Shu bois O'zbekiston ham bu jarayonda faol ishtirok etib, ta'lim tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish, raqamli o'qitish usullarini kengaytirish va xorijiy tajribani milliy tizimga tatbiq etish yo'lida izchil harakat qilmoqda.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. So'nggi yillarda YUNESKO, Jahon banki, OECD kabi xalqaro tashkilotlarning hisobotlarida ta'lim tizimlarining integratsiyalashuvi global rivojlanishning muhim sharti sifatida qayd etilmoqda. Masalan, OECD'ning 2024-yilgi ma'lumotlariga ko'ra, raqamli ta'lim, o'quvchilar mobilligi va xalqaro o'quv dasturlarining kengayishi jahon ta'limining asosiy yo'nalishlariga aylangan.

Dunyoning ko'plab mamlakatlarida – masalan, Singapur, Janubiy Koreya, Kanada, Germaniya va Qozog'istonda – xalqaro o'quv standartlari joriy etilib, o'quvchilarni mustaqil fikrlash, kreativlik va raqamli savodxonlikka yo'naltiruvchi tizimlar yaratilgan. Masalan, Singapurda ta'lim jarayoni raqamli platformalar asosida tashkil etilib, o'quvchilarga shaxsiylashtirilgan o'qitish usuli qo'llaniladi. Kanadada esa har bir viloyat o'zining o'quv dasturiga ega bo'lsa-da, ularning barchasi global kompetensiyalar va inkluzivlik tamoyiliga asoslanadi. Germaniyada kasb-hunar ta'limi ishlab chiqarish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu tizim yoshlarning bandligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan

tashqari, International Baccalaureate (IB), Cambridge International, Erasmus+, Fulbright kabi dasturlar ta'lim tizimlarining xalqaro miqyosda uyg'unlashishiga xizmat qilmoqda. O'zbekiston ham bu dasturlar orqali ko'plab o'qituvchi va talabalarni xorijiy tajribadan bahramand etmoqda.

Muhokama. O'zbekiston mustaqillik yillaridan beri ta'lim sohasida izchil islohotlar olib borib kelmoqda. So'nggi yillarda bu islohotlar xalqaro integratsiya tamoyillari asosida yangi bosqichga ko'tarildi. Hozirda O'zbekistonda xorijiy universitetlarning 20 dan ortiq filiallari faoliyat yuritmoqda – ular orasida Webster universiteti (AQSh), Turin politexnika universiteti (Italiya), Plekhanov nomidagi iqtisodiyot universiteti (Rossiya), Yeosu texnika instituti (Koreya) kabi nufuzli oliygohlar bor. Bu yoshlarimiz uchun chet el diplomini o'z yurtida olish imkonini bermoqda. Shuningdek, "El-yurt umidi", "Erasmus+", "DAAD", "JICA" kabi dasturlar orqali o'qituvchilar va talabalar xorijda tahsil olib, o'z tajribalarini O'zbekistonga qaytarib tatbiq etmoqda. Integratsiya jarayonining yana bir muhim jihati – raqamli ta'lim tizimining rivoji. "my.edu.uz", "eduportal.uz", "online-maktab.uz" kabi platformalar orqali darslar onlayn shaklda olib borilmoqda, bu esa pandemiyadan so'ng yangi o'quv modelini shakllantirdi. Xalqaro baholash tizimlariga ishtirok etish ham integratsiyaning muhim belgisi hisoblanadi. O'zbekiston 2022-yildan boshlab PISA, TIMSS, PIRLS kabi xalqaro baholash dasturlarida qatnashmoqda. Bu orqali mamlakat ta'lim tizimining kuchli va zaif tomonlarini aniqlab, xalqaro mezonlarga mos takomillashtirish imkoniyati yaratilmoqda. Dunyo miqyosida esa ta'limda yangi yo'nalishlar shakllanmoqda:

– Global fuqarolik ta'limi (Global Citizenship Education) – o'quvchilarda dunyo muammolariga nisbatan mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

– Barqaror rivojlanish ta'limi – ekologik va ijtimoiy ongni shakllantirishga qaratilgan.

– Inkluziv ta'lim – barcha bolalar uchun teng imkoniyat yaratish tamoyilini ilgari suradi.

So'nggi yillarda xalqaro hamjamiyatda "hayot davomida ta'lim olish" (lifelong learning) konsepsiyasi, raqamli savodxonlik, sun'iy intellekt asosida o'qitish va inkluziv ta'lim kabi yo'nalishlar ta'lim tizimining asosiy yo'nalishlariga aylanib bormoqda. YUNESKO, OECD, Jahon banki kabi tashkilotlar tomonidan ta'limni integratsiyalashuv darajasiga qarab baholash tizimlari joriy qilinmoqda, bu esa mamlakatlar o'rtasidagi raqobatni ham, hamkorlikni ham kuchaytiradi. Masalan, Skandinaviya mamlakatlari, Janubiy Koreya, Singapur va Kanada ta'lim tizimlari xalqaro hamkorlik, o'qituvchi sifatini oshirish va amaliy ko'nikmalarga asoslangan o'qitish orqali yuqori natijalarga erishgan. Ular o'quvchilarda faqat bilim emas, balki ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, jamoada ishlash va global fikrlash qobiliyatini shakllantirishga alohida e'tibor beradi.

Natija.Jahon mamlakatlarida ta'lim tizimining integratsiyalashuvi bugungi kunning eng muhim tendensiyalaridan biridir. Bu jarayon xalqaro tajriba almashish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, o'qituvchilarning malakasini oshirish va o'quvchilarni global mehnat bozoriga tayyorlashga xizmat qilmoqda.O'zbekiston ham ushbu yo'nalishda faol harakat qilmoqda: ta'lim dasturlari modernizatsiya qilinmoqda, raqamli infratuzilma kengaymoqda, xalqaro baholash tizimlarida ishtirok etish kuchaymoqda va eng muhimi – milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashgan zamonaviy ta'lim modeli shakllanmoqda.Ta'lim tizimining jahon miqyosida integratsiyalashuvi – bu kelajakka yo'naltirilgan, inson kapitaliga asoslangan va har bir yoshga o'z salohiyatini ro'yobga chiqarish imkonini beruvchi jarayondir. O'zbekistonning bu yo'nalishdagi islohotlari esa mamlakatni jahon ta'lim makonining teng huquqli ishtirokchisiga aylantirmoqda.

Xulosa.Umuman olganda, jahon ta'lim tizimining integratsiyalashuvi – bu yagona standart emas, balki turli tizimlarning o'ziga xosligini saqlagan holda, o'zaro uyg'unlashuvi jarayonidir. O'zbekiston bu yo'lda milliy an'analar va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirib, o'ziga xos rivojlanish modelini shakllantirmoqda. Bu jarayonning yakuniy natijasi sifatida raqobatbardosh, erkin fikrlovchi, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega avlodni tarbiyalash mamlakatning eng katta maqsadiga aylanmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik islohotlar agentligi.

1.O'zbekiston – 2022–2026-yillarda taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022

2.O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Ta'lim tizimini raqamlashtirish konsepsiyasi 2030. – Toshkent, 2023

3.Abdullayeva, M., O'zbekiston ta'lim tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish yo'nalishlari. – "Ta'lim va innovatsiya" jurnali, №3 (2024), B. 45–52.

4.Karimov, S. Zamonaviy ta'limda raqamli texnologiyalar roli. – Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy to'plami, 2023.